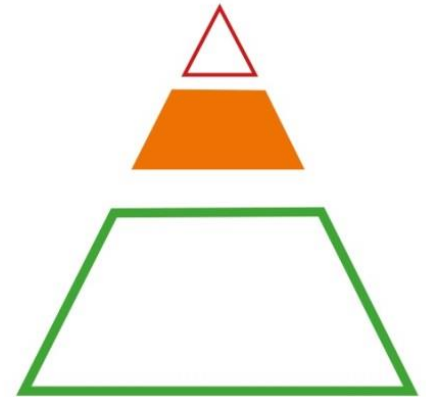

4. Extra ondersteuning in het regulier onderwijs

De VO-scholen in het Samenwerkingsverband hebben gezamenlijk de zorgplicht voor de leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte. Dat kan, mits alle VO-scholen de basisondersteuning op orde hebben en voldoende scores op de kwaliteitseisen van de inspectie. In principe wordt aan zoveel mogelijk leerlingen binnen de dekkende infrastructuur van het Samenwerkingsverband ondersteuning op maat geboden. Soms is er meer nodig dan de basisondersteuning die de reguliere VO-school kan bieden. Dan is het wenselijk extra ondersteuning binnen dit regulier VO mogelijk te maken. In dit hoofdstuk beschrijven we de stand van zaken en ambities bij de extra ondersteuning *binnen* de reguliere VO-scholen. In hoofdstuk 5 gaan we vervolgens in op de extra ondersteuning *buiten* de VO-scholen, in gespecialiseerde voorzieningen.

4.1. Ondersteuning vanuit het Samenwerkingsverband

Om de scholen in de hele stad te ondersteunen bij vragen die zij hebben op leerling-, docent- of teamniveau werkt het Samenwerkingsverband met een VO-team. Dat bestaat uit de volgende professionals:

- begeleiders onderwijs
- begeleider onderwijs aan leerlingen met auditieve en communicatieve beperkingen¹
- adviseur begeleiding onderwijs
- deskundige van het steunpunt Toeleiding
- teamleider

Iedere school heeft een vaste begeleider onderwijs. Die is inzetbaar voor observatie van en ondersteuning aan leerlingen, docenten en groepen en voor algemene ondersteuningsvragen. Meer specifieke en specialistische vragen kunnen beantwoord worden door collega-begeleiders onderwijs uit het VO-team. De vaste begeleider onderwijs is daartoe de schakel.

Het VO-team heeft een mix van specialisaties op het gebied van Autisme Spectrum Stoornis, langdurig ziek/somatisch, lichamelijk beperkte leerlingen, meer- en hoogbegaafd, groepsdynamica, gedrag.

De adviseur begeleiding onderwijs wordt ingezet ten behoeve van analyse en ondersteuning van een systeemvraag op schoolniveau, zoals het inrichten van de ondersteuningsstructuur en de doorontwikkeling van handelingsgericht werken.

De deskundige van het steunpunt Toeleiding kan in een vroegtijdig stadium meedenken met de school over toeleiding en een passend aanbod voor leerlingen elders in de stad.

De teamleider is de schakel tussen de professionals van het team en contactpersoon voor de scholen en de schoolbesturen in de stad. Daarnaast is zij voorzitter van de stedelijke klankbordgroep waarin MT-leden en zorgcoördinatoren van de VO-scholen zitting hebben. Deze komt acht keer per jaar bijeen om de verschillende mogelijkheden te bespreken voor het bieden van passend onderwijs en een zo dekkend mogelijk onderwijsaanbod in het VO. Ook onderwerpen zoals zorgplicht, samenwerking met jeugdhulp en ambities staan op de agenda.

De teamleider voert samen met de aan de school verbonden begeleider(s) onderwijs bij de start van het schooljaar een afstemmingsgesprek met de rector, de teamleider en de zorgcoördinator / orthopedagoog. Daarin worden de ondersteuningsvragen van de school en inzet van het Samenwerkingsverband op elkaar afgestemd. Er worden gezamenlijk doelen geformuleerd, die vervolgens elk halfjaar worden geëvalueerd.

¹ Deze begeleider is in dienst van VierTaal, een landelijke organisatie voor onderwijs aan en dienstverlening aan leerlingen met een auditieve- en/of communicatieve beperking of voor slechthorend- of dove leerlingen.

Als het gaat om de besteding van de middelen is in de vorige planperiode gekozen voor het expertisemodel in combinatie met het schoolmodel. Het Samenwerkingsverband komt tot een dekkende ondersteunings-structuur en regelt op basis hiervan de aard, de omvang en de bekostiging van de stedelijke arrangementen (schoolmodel). Daarnaast is vanuit het Samenwerkingsverband expertise beschikbaar voor de scholen. Deze wordt in uren verdeeld waarbij - werkend vanuit de vraag van scholen - een zorgvuldige matching plaatsvindt op de juiste inzet van medewerkers. Zij beschikken over kennis en vaardigheden op het gebied van (zeer) moeilijk lerend, gedragsproblematiek, handelingsgericht werken en lichamelijke beperking. Nu worden de ter beschikbaar gestelde middelen voor expertise vanuit het Samenwerkingsverband berekend op leerlingaantallen en dus op de omvang van de school. In de komende planperiode gaan we onderzoeken of deze expertise meer op schoolniveau ter beschikking kan worden gesteld. Dat moet gepaard gaan met het vergroten en versterken van eigenaarschap bij de scholen.

4.2. Ondersteuning versterken

Alle reguliere VO-scholen bieden vormen van extra ondersteuning waardoor deze leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte regulier onderwijs kunnen blijven volgen. Deze benadering sluit goed aan bij het denken in wat een leerling nodig heeft en bij de behoefte om zoveel mogelijk regulier onderwijs te kunnen blijven volgen. Het Samenwerkingsverband versterkt dit aanbod door begeleiders met expertise in te zetten en door gezamenlijke scholingen en studiedagen te organiseren. Met de zorgcoördinator en orthopedagoog / psycholoog van scholen worden bijeenkomsten georganiseerd om vormen van de extra ondersteuning verder te implementeren binnen de school. Door middel van bijeenkomsten met de klankbordgroep van het VO wordt gezamenlijk gewerkt aan de doorontwikkeling van arrangementen extra ondersteuning.

De aanpak van het zogeheten 'handelingsgericht werken' (HGW) werkt hierbij ondersteunend. Het gaat om de vraag: welke pedagogisch-didactische aanpak hebben leerlingen nodig om onderwijsdoelen te halen? En welke ondersteuningsbehoeften hebben docenten en mentoren om dit voor elkaar te krijgen? HGW draagt bij aan een professioneel en positief werkklimaat en een constructieve communicatie tussen collega's onderling en met leerlingen en hun ouders.

4.3. Ondersteuning aan specifieke groepen leerlingen

Bij aanvang van de planperiode 2014-2018 hebben de VO-scholen met elkaar afgesproken om leerlingen 'breed' op te vangen, dat wil zeggen: zonder al te scherpe profilering ten aanzien van specifieke doelgroepen. Nu, aan het eind van deze planperiode, is zichtbaar dat scholen zich in toenemende mate gaan richten op specifieke doelgroepen:

- Op het OVC is er een arrangement ingericht voor leerlingen met ASS-kenmerken en de hieruit voortvloeiende ondersteuningsbehoefte.
- Het Baken onderzoekt mogelijkheden voor een arrangement van een vergelijkbare groep leerlingen.
- De Meergronden gaat zich richten op langdurig zieke leerlingen en lichamelijk beperkte leerlingen.
- Het PrO met de extra aandacht groepen (EAG).

Het is wenselijk dat er meerdere arrangementen binnen het reguliere voortgezet onderwijs worden ingericht, zodat leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften binnen een reguliere setting onderwijs kunnen volgen. De effecten op uitstroom en bestending zullen we analyseren.

Voor leerlingen die nog niet de overstap vanuit het primair onderwijs naar het regulier VMBO kunnen maken maar wel de potentie hebben om een VMBO-diploma te halen is een Orthopedagogisch Didactisch Centrum (OPDC) ingericht. Leerlingen die op het OPDC onderwijs volgen, worden didactisch en pedagogisch op maat begeleid. Na maximaal twee jaar OPDC vervolgen deze leerlingen hun schoolloopbaan op de reguliere VO-school. Tevens is binnen het OPDC een ASS-arrangement ingericht zodat ook deze leerlingen uiteindelijk kunnen doorstromen naar het regulier VO.

Om meer leerlingen binnen het Samenwerkingsverband regulier onderwijs te kunnen bieden, wordt in de komende planperiode van 2018 tot 2022 de focus gelegd op:

- Het verstevigen van de basisondersteuning zodat scholen hun extra ondersteuningsmogelijkheden kunnen uitbreiden.
- Het uitbreiden van ondersteuning op het terrein van auditieve en communicatieve beperkingen, langdurig ziek-zijn, Mytyl, psychiatrische problematiek en andere gedragsproblematiek.
- Bij leerlingen met complex gedrag een sterkere nadruk op preventie en samenwerking met de ketenpartners en het informele netwerk.
- Bevordering van de door- en uitstroom van leerlingen naar het regulier onderwijs zodat het verblijf in stedelijke voorzieningen een meer tijdelijk karakter zal krijgen.

In samenwerking met VierTaal biedt het Samenwerkingsverband de ondersteuning voor de leerlingen met vragen rondom auditieve en/of communicatieve problematiek. VierTaal heeft als instelling ondersteuningsplicht. De uitvoering hiervan ligt in handen van het Samenwerkingsverband. In Almere is een aanmeldpunt ingericht waar scholen, ouders en derden terecht kunnen voor informatie, advies en het aanvragen van een arrangement. Indien de onderwijsbehoeften van de leerling de basisondersteuning van de school overstijgt, kan een licht, medium of intensief arrangement worden aangevraagd. Bij deze aanvraag vult de school in samenwerking met de begeleider onderwijs het dossier. De toekenning van het arrangement wordt gedaan door de Commissie van Onderzoek (CvO) van VierTaal. Wanneer er een licht of een medium arrangement wordt toegekend vindt de ondersteuning plaats in het reguliere VO. Leerlingen met een intensief arrangement volgen het onderwijs op een VSO-voorziening buiten Almere.

4.4. Van LWOO naar LWA

Vanaf 1 januari 2016 is het Leerwegondersteunend Onderwijs (LWOO) onderdeel van passend onderwijs. Het Samenwerkingsverband heeft ervoor gekozen dat met ingang van 1 januari 2018 geen aanwijzing LWOO meer hoeft te worden aangevraagd en dus ook niet meer wordt afgegeven. Er wordt toegewerkt naar een vorm van populatiebekostiging (volgens de zogeheten *opting out* regeling). In Almere worden de criteria voor LWOO gehanteerd als richtlijn voor de inzet van leerwegarrangementen (LWA). De eerste deskundige (orthopedagoog) van de school stelt in overleg met de ouders vast of er sprake kan zijn van ondersteuning binnen dit arrangement. Alle VMBO scholen in het Samenwerkingsverband die een licentie voor LWOO hebben, leggen in hun schoolondersteuningsprofiel vast op welke wijze zij zich inzetten om eventuele leerachterstanden weg te werken en ondersteuning te bieden aan leerlingen met sociaal-emotionele problemen. Dit met als doel een VMBO-diploma te behalen.

Bij de uitwerking is ervoor gekozen om de goede zaken uit de eerdere procedure te behouden en alleen daar waar nodig aan te passen. Wanneer leerlingen in aanmerking komen voor een leerwegarrangement wordt een ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) opgesteld en in overleg met ouders en leerling vastgesteld. Om te kunnen beoordelen of en in hoeverre de extra ondersteuning gecontinueerd dient te worden wordt het OPP regelmatig geëvalueerd.

Het is belangrijk de komende jaren te blijven investeren in de kwaliteit van de overgang van PO naar VO. Deze investering moet uiteindelijk leiden tot het bieden van de juiste ondersteuning aan leerlingen die de overstap van het PO naar het VO maken en daarbij extra ondersteuning nodig hebben. Met name is een verbeteringslag noodzakelijk als het gaat om:

- De kennis en vaardigheden in het goed op maat toetsen met behulp van CITO
- Het tijdig signaleren van leerlingen die in het VO extra ondersteuning nodig zullen hebben.
- De kennis bij intern begeleiders (IB'ers) over ondersteuningsmogelijkheden binnen het VO.
- De communicatie en samenwerking tussen school en ouders bij de overstap naar het VO.
- Het overdrachtsformulier en de toevoeging van relevante bijlagen.

Door de keuze van opting out zal ook de middenstroom wijzigen. Met een vertegenwoordiging van de betrokken scholen zal een voorstel voor de uitgewerkt worden voor de periode tot 2020 en daarna. Vermoedelijk zal na 2020 een nieuwe wet worden ingevoerd, waarbij de verdeling van de middelen op een andere wijze zal plaatsvinden.

4.5. Ontwikkelingsperspectiefplan

In het kader van passend onderwijs en de Wet Kwaliteit (Voortgezet) Speciaal Onderwijs wordt in Almere voor alle leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften een zogeheten 'Ontwikkelingsperspectief plan' (OPP) opgesteld. Dat is een inschatting van de ontwikkelingsmogelijkheden van de leerling op de korte en lange termijn en geeft een prognose van diens verwachte uitstroomniveau. Een OPP is in elk geval verplicht voor leerlingen:

- die extra ondersteuning krijgen in het voortgezet onderwijs
- die onderwijs volgen bij het OPDC
- in het praktijkonderwijs
- in het voortgezet speciaal onderwijs

Het OPP kent een aantal vaste bestanddelen, waaronder:

- de verwachte uitstroombestemming van de leerling;
- de onderbouwing van de verwachte uitstroombestemming van de leerling inclusief belemmerende en bevorderende factoren;
- een beschrijving van de te bieden ondersteuning en begeleiding en – indien aan de orde – de afwijkingen van het (reguliere) onderwijsprogramma.

De Almeerse VO-scholen werken met een gecombineerd document:

- Een overzicht en analyse van relevante informatie op de verschillende leefgebieden met belemmerende en stimulerende factoren, de ondersteuningsbehoefte van de leerling.
- Een handelingsgericht deel waarin wordt beschreven welke ondersteuning wordt ingezet om het verwachte uitstroomperspectief te bereiken (doelen, activiteiten, verwacht resultaat, evaluatie).

Elke school gebruikt hiertoe een eigen format, maar er heeft afstemming plaatsgevonden over de hoofdlijnen. Het is de bedoeling dat het OPP helpt de juiste interventies in te zetten, zodat jongeren hun schoolloopbaan succesvol kunnen doorlopen. Het OPP wordt altijd met leerling en ouders gemaakt en besproken. De school evalueert het OPP minimaal eens per jaar met de ouders en leerling en stelt het zo nodig bij. In het Basisregister Onderwijs (BRON) geven scholen aan wanneer een leerling een OPP extra ondersteuning heeft.

4.6. Ambities

Wat willen we bereiken?	<ul style="list-style-type: none"> ○ Alle V(S)O-scholen hebben door middel van de scan zicht op de stand van zaken met betrekking tot de basisondersteuning en bieden daar inzicht in. ○ Uitbreiding van gespecialiseerde arrangementen extra ondersteuning in het regulier VO met gebruikmaking van expertise vanuit het PrO, OPDC en VSO Aventurijn en Nautilus. ○ Het uitbreiden van expertise en vaardigheden bij docenten t.b.v. de extra ondersteuning in het regulier VO. ○ Het komen tot gedifferentieerde en geïntegreerde inzet van arrangementsmiddelen binnen of tussen VO-scholen.
Wat gaan we daarvoor doen?	<ul style="list-style-type: none"> ○ Onderzoeken hoe het vraaggericht werken met gebruikmaking van de expertise vanuit het Samenwerkingsverband zich verder kan ontwikkelen en in hoeverre het expertise- dan wel schoolmodel daarbij een rol kan spelen.

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Onderzoeken of er mogelijkheden zijn deze initiatieven financieel te faciliteren. ○ Het voeren van afstemmingsgesprek met scholen. ○ Uitwerken een duurzame financieringssysteem ten aanzien van LWA en het arrangementenbudget die meerjarig zekerheid biedt aan scholen.
Hoe financieren we dat?	<ul style="list-style-type: none"> ○ De arrangementsmiddelen. ○ De middelen die vanuit dekkend aanbod beschikbaar zijn. ○ De krimp van het VSO.
Hoe meten we onze resultaten?	<ul style="list-style-type: none"> ○ Meting tevredenheid en waardering. ○ Het aantal OPP's extra ondersteuning die de VO-scholen in BRON hebben opgegeven. ○ Onderzoek naar de doelmatige inzet van de middelen.
Wat zijn de risico's?	<ul style="list-style-type: none"> ○ Stijging dan wel niet voldoende daling van het deelname percentage in het VSO. ○ Geen ruimte voor innovatie. ○ Kwaliteit van de basisondersteuning blijft achter.

